ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ

Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Βιβλίο μαθητή

Τόμος 5ος

Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 1 11/12/2017 10:44

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφείς:

Θόδωρος Γραμματάς, καθηγητής Θεατρολογίας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών

Τηλέμαχος Μουδατσάκις, σκηνοθέτης - επίκουρος καθηγητής Θεατρολογίας Σχολής Επιστημών της Αγωγής (Π.Τ.Δ.Ε.) Πανεπιστημίου Κρήτης

Παναγιώτης Τζαμαργιάς, εκπαιδευτικός - κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης «Διδακτική Γλώσσας - Λογοτεχνίας - Θεάτρου στην Εκπαίδευση»

Χαράλαμπος Δερμιτζάκης, εκπαιδευτικός, δρ Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 2 11/12/2017 10:44

Συντονισμός:

Δρ Γιώργος Σιγάλας, πτυχιούχος Α.Σ.Κ.Τ., σύμβουλος Καλλιτεχνικών Παιδαγωγικοί Ινστιτούτου

Επιτροπή κριτών

Σάββας Πατσαλίδης, καθηγητής Θεατρολογίας Τμήματος Αγγλικής Φιλολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Λάκης Κουρετζής, σκηνοθέτης - συγγραφέας

Φιλόλογική επιμέλεια: Μαιρίτα Κλειδωνάρη

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Βαγγέλης Μπουκλής

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 3 11/12/2017 10:44

Σελιδοποίηση: Ειρήνη Σπινάρη

Αθήνα 1999

Ευχαριστούμε θερμά τα φυσικά πρόσωπα και τους θεατρικούς οργανισμούς για την ευγενική παραχώρηση του φωτογραφικού υλικού. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στους υπευθύνους του Αρχείου του Εθνικού Θεάτρου και του Θεατρικού Μουσείου.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 4 11/12/2017 10:44

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Η αξιολόγηση, η κρίση των προσαρμογών και η επιστημονική επιμέλεια του προσαρμοσμένου βιβλίου πραγματοποιείται από τη Μονάδα Ειδικής Αγωγής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η προσαρμογή του βιβλίου για μαθητές με μειωμένη όραση από το ΙΤΥΕ – ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ πραγματοποιείται με βάση τις προδιαγραφές που έχουν αναπτυχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες για το ΙΕΠ.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

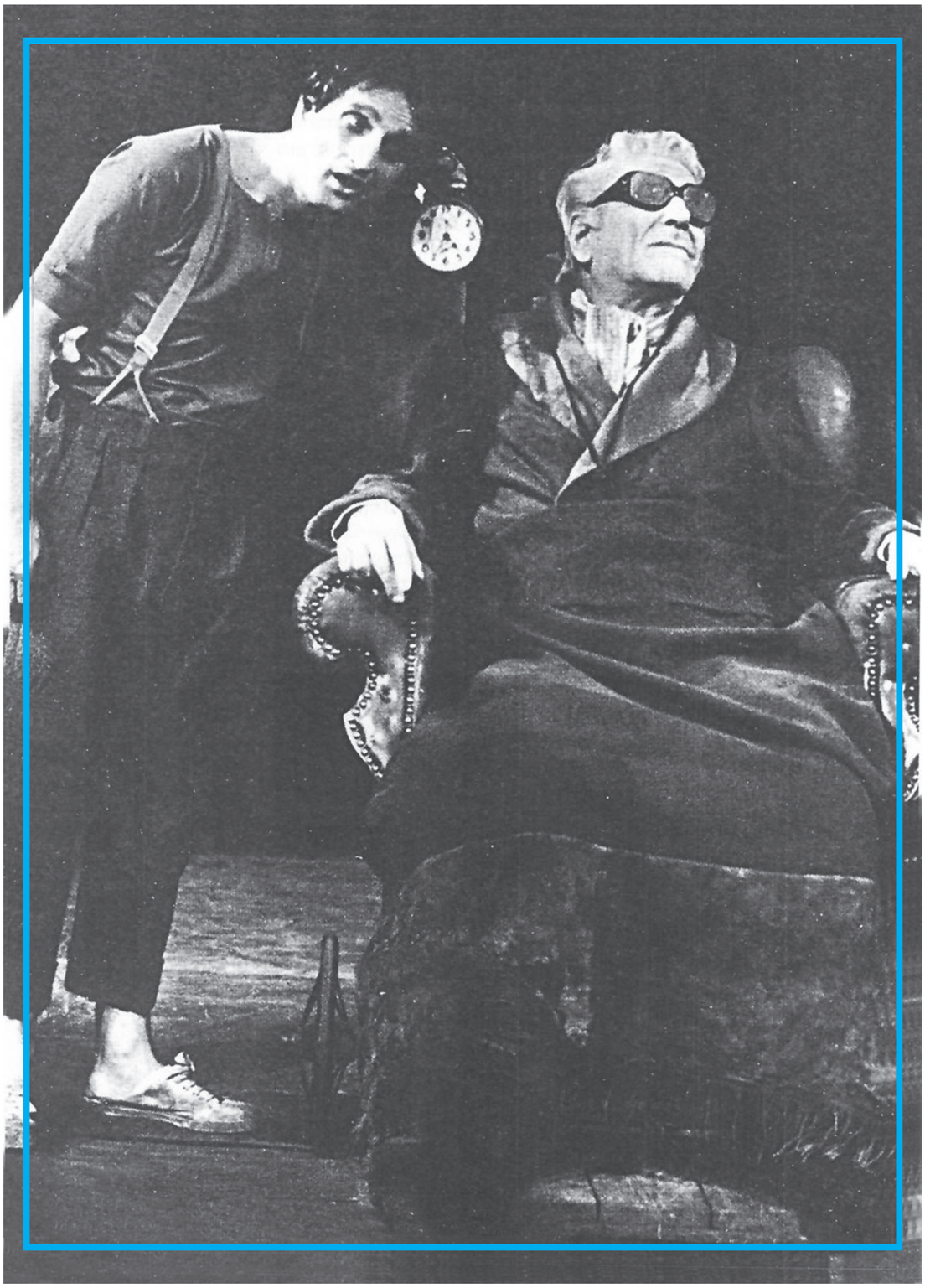

Το τέλος του παιχνιδιού, από το Εθνικό Θέατρο, σε σκηνοθεσία Αλέξη Μινωτή (1987).

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 5 11/12/2017 10:44

XI ΤΟ ΠΑΡΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 6 11/12/2017 10:44

ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Το στήσιμο μιας παράστασης χρειάζεται, εκτός των άλλων παραγόντων που αναφέραμε, και τεχνική στήριξη: χρειάζεται δηλαδή θεατρικές μηχανές και εργαλεία για τη σκηνική εγκατάσταση. Όσο πιο εξελιγμένες είναι αυτές οι μηχανές, τόσο πιο ενδιαφέρον είναι το αποτέλεσμα. Έτσι η τεχνολογία, στη συμβατική ή και στην ηλεκτρονική μορφή της, συντελεί τα μέγιστα στην αισθητική της παράστασης και στις συναφείς εντυπώσεις που προσλαμβάνουν οι θεατές.

Οι κυριότερες από τις μηχανές που χρησιμοποιούνται στο θέατρο είναι:

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 7 11/12/2017 10:44

1. Το περιστροφικό σύστημα.

Το δάπεδο της σκηνής διαθέτει ένα χωνευτό κυκλικό σύστημα, που μπορεί να περιστρέφεται και επομένως να μετακινεί ό,τι είναι τοποθετημένο πάνω του: σκηνικά, ηθοποιούς κτλ. (σχ. 1).

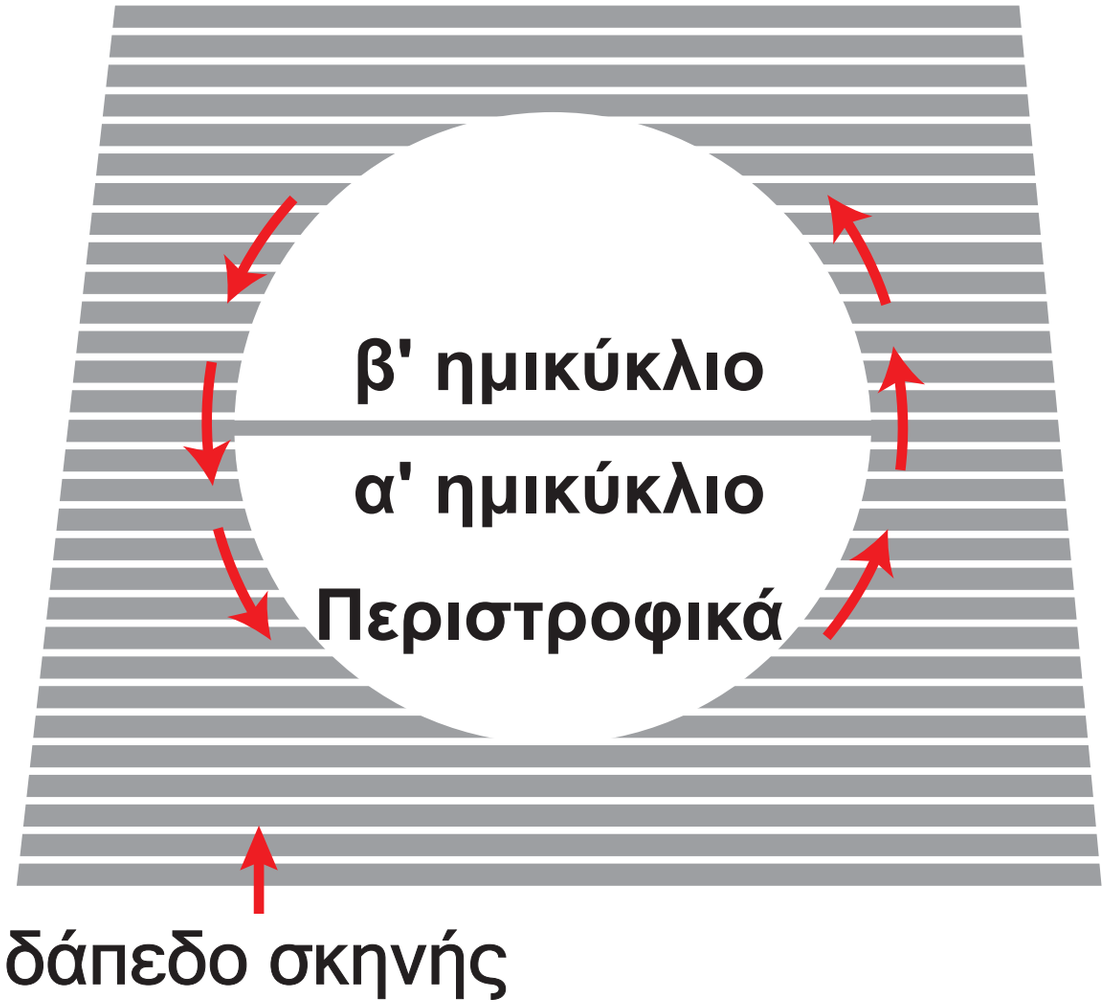

Σχήμα 1

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 8 11/12/2017 10:44

Με τη βοήθεια των φωτισμών ο σκηνοθέτης μπορεί να επινοήσει ποικίλους συνδυασμούς κίνησης μ' αυτό το σύστημα, αυξάνοντας όχι μόνο την αφηγηματική αλλά και τη θεαματική δύναμη της παράστασης. Η έκπληξη για το θεατή είναι ότι οι ηθοποιοί μετακινούνται χωρίς να βαδίζουν, ότι τα σκηνικά (σπίτια, ανάκτορα κ.ά.) αλλάζουν θέση στο χώρο χωρίς να τα αγγίζει κανείς.

Αν τώρα αυτό το περιστροφικό σύστημα χωριστεί καθέτως στα δύο με ένα σκηνικό, μπορεί, όση ώρα χρησιμοποιείται από τους ηθοποιούς το α΄ ημικύκλιο για την παράσταση του έργου, στο β΄ ημικύκλιο να στήνουν οι τεχνικοί τα σκηνικά της επόμενης πράξης.

2. Ο αναβατήρας. Το πάτωμα της σκηνής είναι συχνά το πάτωμα

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 9 11/12/2017 10:44

ενός τεράστιου αναβατήρα (ασανσέρ), που μπορεί να κατεβαίνει ως το υπόγειο ή να ανεβαίνει ως την οροφή της σκηνής (σχ. 2). Και η μηχανή αυτή διευκολύνει την παραστασιμότητα ενός έργου με τις απρόοπτες αλλαγές χώρου, τις αναλήψεις αλλά και τον καταποντισμό των ηθοποιών ή την παράλληλη στατική δράση στο παρασκήνιο.

1 2 Θεατές ΠΛΑΤΕΙΑ

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 10 11/12/2017 10:44

Σχήμα 2

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 11 11/12/2017 10:44

3. Τα τραμπουκέτα. Σε σκηνή που διαθέτει υπόγειο συχνά σχεδιάζονται κυκλικές ή παραλληλόγραμμες οπές, που ανοίγουν στο κρίσιμο σημείο της παράστασης, για να «καταπιούν» ό,τι έχει τοποθετηθεί επάνω τους, έναν ηθοποιό ή ένα σκηνικό αντικείμενο, του οποίου η εξαφάνιση μοιάζει μαγική ή ανεξήγητη.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 12 11/12/2017 10:44

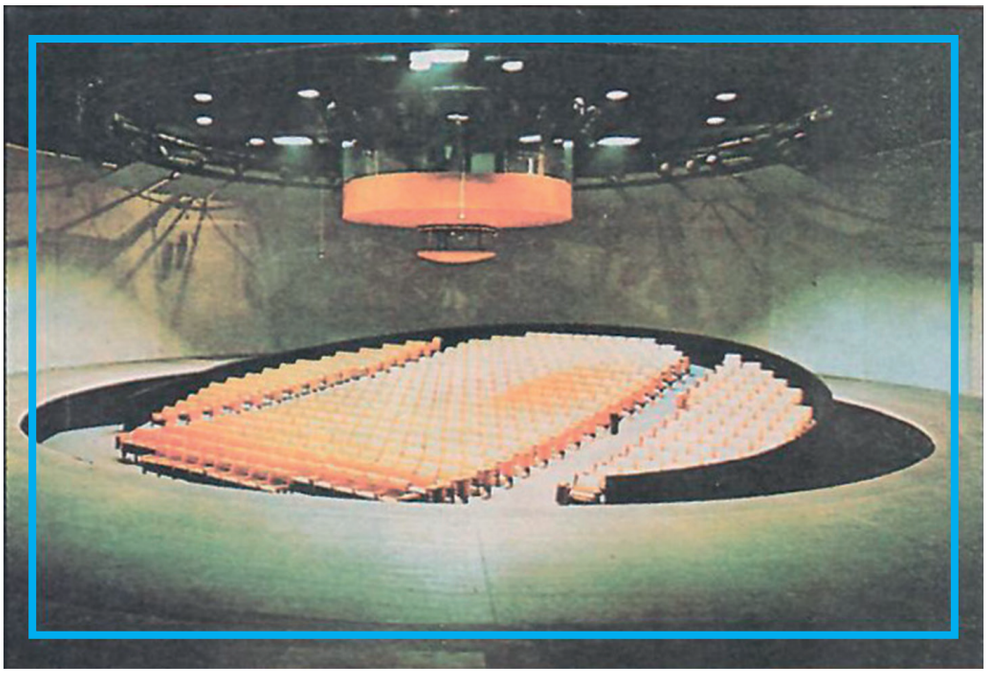

Πολυμετωπική (πολυμορφική) σκηνή με περιστρεφόμενη πλατεία.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Έχεις δει κάποια παράσταση όπου ο σκηνοθέτης «παίζει» με θεατρικές μηχανές; Αν ναι, περίγραψε τις εντυπώσεις σου.
2. Σε ποιες σκηνές και για να εξαφανίσει τι, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το τραμπουκέτο;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 13 11/12/2017 10:44

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο μελετητής του θεάτρου Μάρτιν Έσλιν στο έργο του Το θέατρο τον παραλόγου **καθιέρωσε τον αμφισβητούμενο και προβληματικό αυτό όρο, προκειμένου να ερμηνεύσει το έργο μιας κατηγορίας συγγραφέων, που, παρά τις επιμέρους διαφορές τους, ομαδοποιούνται ως προς τα ακόλουθα γνωρίσματα: στα έργα τους δεν τηρούν τον κανόνα της αριστοτελικής αρχής των τριών ενοτήτων (χώρος - χρόνος - δράση). Η υπόθεση επομένως αναπτύσσεται χωρίς προδιαγεγραμμένη λογική αλληλουχία. Έτσι**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 14 11/12/2017 10:44

ο θεατής αδυνατεί τυπικά να δώσει λογικοφανείς εξηγήσεις για τα πρόσωπα, το λόγο και τη δράση τους. Η γλώσσα χάνει την παραδοσιακή επικοινωνιακή αξία της. Οι ήρωες οδηγούνται σε φραστικές γκροτέσκο υπερβολές, σε «ανόητες» επαναλήψεις κοινότυπων λέξεων, έτσι που υπονομεύεται το ίδιο το περιεχόμενο του διαλόγου. Μέσα και πίσω όμως από μια επιφανειακή ισοπέδωση του λόγου υπάρχει (σ' ένα δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης) ένας έντονος υπαρξιακός προβληματισμός, μια μεταφυσική αγωνία, μια απεγνωσμένη προσπάθεια του ήρωα να βρει νόημα σε έναν κόσμο χωρίς προορισμό.

Η κρίση των αξιών, η ιδεολογική αποσάθρωση, τα προβλήματα

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 15 11/12/2017 10:44

επικοινωνίας, όπως αυτά είχαν αρχίσει να διαφαίνονται αμέσως μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η μοναξιά του ανθρώπου και το υπαρξιακό κενό απασχολούν τους συγγραφείς αυτών των έργων. Δεν είναι λοιπόν παρά-λογα αλλά μάλλον υπέρ-λογα τα ερωτήματα που θέτουν οι ήρωες, καθώς και οι απαντήσεις που δίνουν σ' αυτά. Αντιπροσωπευτικά αυτού του είδους είναι τα έργα του Σάμουελ Μπέκετ (Περιμένοντας τον Γκοντό, Το τέλος τον παιχνιδιού), **του Ευγένιου Ιονέσκο** (Η φαλακρή τραγουδίστρια, Ρινόκερως, Οι καρέκλες), **του Ζαν Ζενέ** (Οι δούλες, Οι νέγροι), **του Αρτούρ Αντάμοφ** (Πινγκ-πονγκ) **και του Φερνάντο Αρραμπάλ** (Νεκροταφείο αυτοκινήτων).

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 16 11/12/2017 10:44

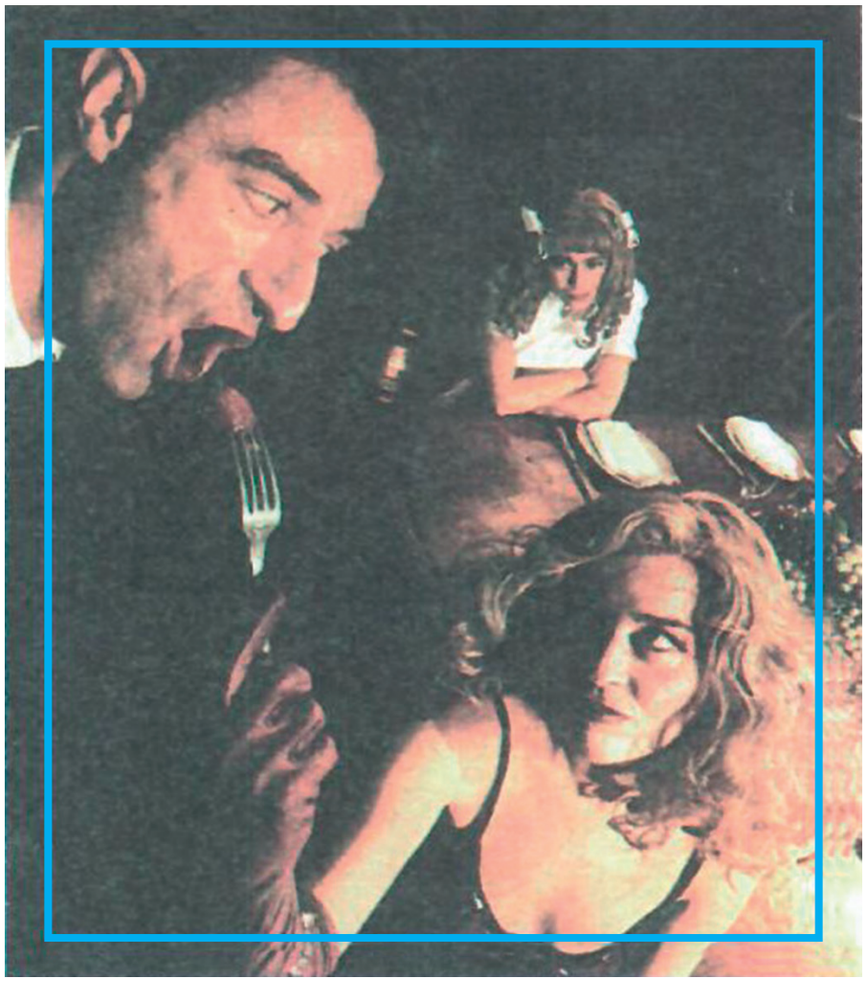

Βικτόρ ή τα παιδιά στην εξουσία
του Ροζέ Βιτράκ, από την ομάδα «Θέαμα» το 1996, σε σκηνοθεσία Γιάννη Κακλέα.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 17 11/12/2017 10:44

Τις απόψεις και τον τρόπο γραφής των συγγραφέων αυτών υιοθετούν στη συνέχεια και άλλοι δραματουργοί, οι οποίοι προσαρμόζουν τις βασικές αρχές του «παραλόγου» στις δικές τους ανάγκες, δημιουργώντας έτσι τις ποικίλες εκδοχές του θεατρικού μοντερνισμού, όπως αυτός παρουσιάστηκε στο δεύτερο μισό του αιώνα μας. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε τους **Χάρολντ Πίντερ** (Ο επιστάτης), **Έντουαρντ Άλμπι** (Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ), **Ταντέους Ρουζέβιτς** (Λευκός γάμος), **Σλαβόμιρ Μρόζεκ** (Τάνγκο) **κ.ά.**

Το «θέατρο του παραλόγου» βρήκε πρόσφορο έδαφος στην Ελλάδα και αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά την περίοδο της δικτατορίας

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 18 11/12/2017 10:44

του 1967, αφού μέσα από τον υπαινικτικό λόγο οι συγγραφείς κατόρθωναν να ξεφεύγουν από τα δεσμά της λογοκρισίας.

Ανάμεσα στους συγγραφείς που καλλιέργησαν το είδος είναι η Λούλα Αναγνωστάκη (Η πόλη, Αντόνιο ή Το μήνυμα), **ο Γιώργος Σκούρτης** (Νταντάδες, Οι μουσικοί), **ο Κώστας Μουρσελάς** (Επικίνδυνο φορτίο), **ο Στρατής Καρράς** (Ο συνοδός, Οι παλαιστές), **ο Παύλος Μάτεσις** (Βιοχημεία, Περιποιητής φυτών), **ο Βασίλης Ζιώγας** (Χρωματιστές γυναίκες) **κ.ά.**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 19 11/12/2017 10:44

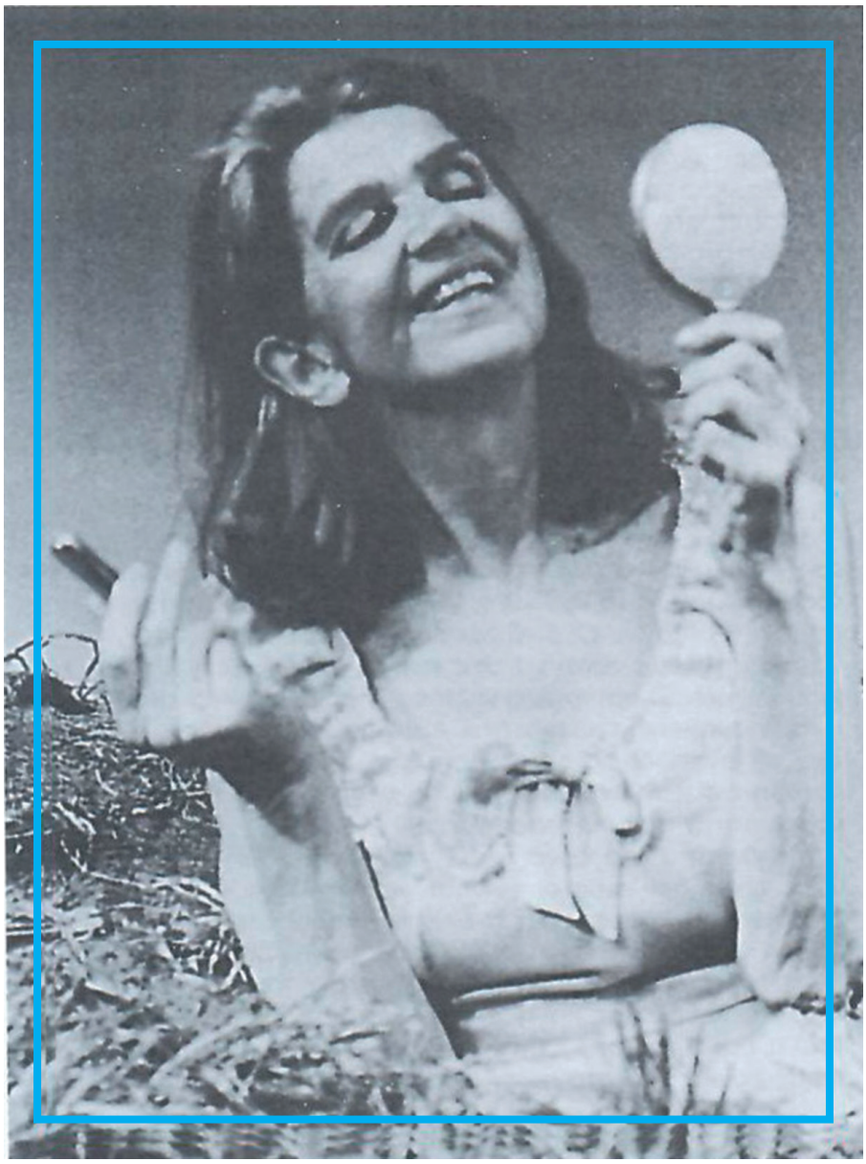

Ω! οι ευτυχισμένες μέρες, από το Εθνικό Θέατρο το 1981, σε σκηνοθεσία Αλέξη Μινωτή.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 20 11/12/2017 10:44

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιες είναι οι διαφορές του «θεάτρου του παραλόγου» από το παραδοσιακό θέατρο;
2. Από ποιους συγγραφείς και με ποια (ενδεικτικά) έργα εκπροσωπείται το «θέατρο του παραλόγου»;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 21 11/12/2017 10:44

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΓΚΟΝΤΟ του ΣΑΜΟΥΕΛ ΜΠΕΚΕΤ

(Μετάφραση Αλεξάνδρας Παπαθανασοπούλου, Κρύσταλλο, Αθήνα 1984, Πράξη β', σσ. 69-73)

Ο Σάμουελ Μπέκετ γεννήθηκε το 1906 στο Φόξροκ, κοντά στο Δουβλίνο, από προτεστάντες γονείς. Από το 1923 έως το 1927 σπούδασε ρομανικές γλώσσες στο Trinity College, στο Δουβλίνο. Το 1937 εγκαθίσταται στο Παρίσι. Το πρώτο του μυθιστόρημα, το Μόρφυ, το γράφει στα αγγλικά, ύστερα όμως από το 1937 θα γράψει κυρίως στα γαλλικά. Κορυφαία έργα του της πρώιμης περιόδου είναι τα:

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 22 11/12/2017 10:44

Μολλόυ, Ο Μαλόουν πεθαίνει **και** Οι ακατονόμαστοι. **Η καθιέρωσή του όμως έρχεται με το θεατρικό του έργο** Περιμένοντας τον Γκοντό, **το 1953, όταν αυτό ανεβαίνει στο μικρό «Θέατρο της Βαβυλώνας».**

Στο επόμενο έργο του, Το τέλος του παιχνιδιού, **οι ήρωές του έχουν ακινητοποιηθεί, ο Χαμ σε μια αναπηρική πολυθρόνα και οι γονείς του σε δύο κάδους απορριμμάτων, το ίδιο και η Ουίννυ, η εγκιβωτισμένη ηρωίδα του έργου** Ω! οι ευτυχισμένες μέρες. **Η ίδια ακινησία ισχύει ως αρχή και στις κωμωδίες του. Οι ήρωες καθηλωμένοι –μοναχικές νησίδες– περιβάλλονται από μια προμηθεϊκή τραγικότητα. Αυτή η ακινησία υποβάλλει το αναπόδραστο της ύπαρξης, την καταδίκη που**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 23 11/12/2017 10:44

ακολουθεί τον άνθρωπο από τη γέννησή του, τη μηδαμινότητα της υπόστασής του.

Η γλώσσα στα έργα του Σ. Μπέκετ δεν έχει «νόημα», όπως δεν έχει και η κίνηση, που την έχει εξαρχής καταργήσει. Όμως αυτή η έλλειψη νοήματος υποδηλώνει ένα βαθύτερο, ασύλληπτο νόημα: η ύπαρξη είναι τραγικά παράλογη. Στα τελευταία έργα του «σβήνει» τόσο ο λόγος όσο και η κίνηση. Στο Δράση χωρίς λόγια (I και II) και στο Πηγαινέλα ο συγγραφέας τυλίγει τους ήρωές του στη σιωπή που «μιμείται» το θάνατο.

Ο Σ. Μπέκετ έζησε μια μονήρη ζωή. Στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής συμμετέχει στην Αντίσταση. Το 1969 κερδίζει το βραβείο

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 24 11/12/2017 10:44

Νόμπελ, το δέχεται, αλλά δεν προσέρχεται να το παραλάβει, για να αποφύγει τη δημοσιότητα της απονομής. Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε ότι ασχολήθηκε και με τη μετάφραση μεγάλων συγγραφέων, ενώ έγραψε και δύο δοκίμια (για τον Προυστ και τον Τζόυς). Πέθανε στο Παρίσι το 1989.

Περιμένοντας τον Γκοντό, από την «Πειραματική Σκηνή Τέχνης» το 1981, σε σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 25 11/12/2017 10:44

Δύο φίλοι, ο Βλαδίμηρος και ο Εστραγκόν, μέσα στην αδιέξοδη καθημερινή τους πραγματικότητα, ζώντας μια ζωή στερημένη από κάθε νόημα και σκοπό, περιμένουν αόριστα από κάποιον Γκοντό, που δεν έρχεται ποτέ, τη λύση στο υπαρξιακό τους πρόβλημα.

Δύο περίεργες φιγούρες, ο Πότζο και ο Λάκυ, διακόπτουν την απραξία της καθημερινής ζωής των δύο φίλων με μια απροκάλυπτη βίαιη εξάρτηση αφέντη - δούλου, που όμως και αυτή με τη σειρά της στερείται κάθε νοήματος.

Κάποιο παιδί, διαψεύδοντας τις ελπίδες τους, τους ανακοινώνει πάντα ότι «...ο κύριος Γκοντό δε θα έρθει, αλλά θα έρθει σίγουρα την επόμενη φορά».

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 26 11/12/2017 10:44

Περιμένοντας τον Γκοντό, από την πρώτη παράσταση στο Παρίσι το 1953, σε σκηνοθεσία Ροζέ Μπλεν.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 27 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Στο μεταξύ ας προσπαθήσουμε να κουβεντιάσουμε ήσυχα, μιας και μας είναι αδύνατο να το βουλώσουμε.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Έχεις δίκιο, είμαστε ανεξάντλητοι.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Είναι για να μη σκεφτόμαστε.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Έχουμε κάποια δικαιολογία.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Είναι για να μην ακούμε.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Έχουμε τους λόγους μας.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 28 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Τις πεθαμένες φωνές.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Κάνουν ένα σούσουρο σαν φτερά.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σαν φύλλα.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Σαν άμμος.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σαν φύλλα.
(Σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Μιλάνε όλες μαζί.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 29 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Καθεμιά για πάρτη της.
(Σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Μάλλον ψιθυρίζουν.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Θροΐζουν.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Μουρμουρίζουν.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Θροΐζουν.
(Σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Τι λένε;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 30 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Λένε για τη ζωή τους.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Δεν τους φτάνει που έζησαν.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Πρέπει και να μιλάνε γι' αυτό.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Δεν τους φτάνει που πέθαναν.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Δεν είναι αρκετό.
(Σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Κάνουν ένα σούσουρο σαν πούπου-
λα.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 31 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σαν φύλλα.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Σαν στάχτες.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σαν φύλλα.

(Μεγάλη σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Πες κάτι!

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Ψάχνω να βρω τι.
(Μεγάλη σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
(Απεγνωσμένα.) Πες ό,τι να ’ναι!

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 32 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Και τώρα τι κάνουμε;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Περιμένουμε τον Γκοντό.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Α, ναι.
(Σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Είναι αφόρητο!

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Δε λες κάνα τραγούδι;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Όχι, όχι! (Σκέφτεται.) Μπορούμε να ξαναρχίσουμε απ' την αρχή.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 33 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Δεν πρέπει να ’ναι και τόσο δύσκολο.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Η αρχή είναι δύσκολη.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Μπορούμε ν’ αρχίσουμε με ό,τι να ’ναι!

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Ναι, αλλά πρέπει ν’ αποφασίσουμε τι.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σωστά.
(Σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Βοήθα και συ!

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 34 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Ψάχνω να βρω.
(Σιωπή.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Όταν ψάχνεις, ακούς.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σωστά.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Αυτό δε σ’ αφήνει να βρεις.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Έτσι είναι.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Δε σ’ αφήνει να σκεφτείς.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 35 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σκέφτεσαι όμως.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Αποκλείεται, δε γίνεται.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Αυτό είναι. Έλα να τσακωθούμε.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Δε γίνεται.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Λες;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Δεν υπάρχει κίνδυνος να ξανασκε-
φτούμε πια.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 36 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Τότε τι παραπονιόμαστε;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Η σκέψη δεν είναι το χειρότερο.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Ε, ναι, δε λέω. Αλλά είναι κάτι κι αυτό.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Πώς είναι κάτι κι αυτό;

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Αυτό είναι. Έλα να κάνουμε ερωτή-σεις.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Τι θες να πεις «είναι κάτι κι αυτό»;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 37 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Είναι κάτι λιγότερο.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Σίγουρα.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Οπότε; Δε λέμε ευχαριστώ γι' αυτό το ευτύχημα;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Το μεγάλο κακό είναι που σκεφτήκαμε.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Μας συνέβη ποτέ τέτοιο πράγμα;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Πούθε βγήκανε όλα τούτα τα πτώματα;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 38 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Οι σκελετοί.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Για πες μου.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Έχεις δίκιο.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Πρέπει να σκεφτήκαμε λιγάκι.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Στην αρχή αρχή.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Οστεοφυλάκιο! Σκέτο οστεοφυλάκιο!

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 39 11/12/2017 10:44

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Δεν είν’ ανάγκη να κοιτάς.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Δε γίνεται. Τραβάει το βλέμμα.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Αυτό είν’ αλήθεια.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Ό,τι και να κάνεις.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Ε;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Ό,τι και να κάνεις.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Πρέπει να στραφούμε αποφασιστικά στη Φύση.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 40 11/12/2017 10:44

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Το δοκιμάσαμε.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Αυτό είναι αλήθεια.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Δε λέω βέβαια πως είναι το χειρότερο.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Ποιο;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Που σκεφτήκαμε.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Σίγουρα.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 41 11/12/2017 10:44

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Αλλά θα μπορούσε και να ’λειπε.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Τι τα θες;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Έτσι είναι.
(Σιωπή.)

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Δεν ήταν και τόσο κακό για προθέρμανση.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Ναι, αλλά τώρα πρέπει να βρούμε κάτι άλλο.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Κάτσε να σκεφτώ.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 42 11/12/2017 10:44

(Βγάζει το καπέλο του, συγκεντρώνεται.)

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Κάτσε να σκεφτώ. (Βγάζει το καπέλο του, συγκεντρώνεται. Μεγάλη σιωπή.)
Το βρήκα!
(Ξαναφοράνε τα καπέλα τους, χαλαρώνουν.)

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Για λέγε.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Τι έλεγα; Θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε από κείνο που έλεγα.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Πότε;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 43 11/12/2017 10:44

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Στην αρχή αρχή.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Ποια αρχή;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Της βραδιάς. Έλεγα... έλεγα...

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ
Για ιστορικό με πέρασες;

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ
Κάτσε... αγκαλιαστήκαμε... ήμαστε ευτυχισμένοι... ευτυχισμένοι... και τώρα τι κάνουμε που είμαστε ευτυχισμένοι;... περιμένουμε... κάτσε μια στιγμή... μου ’ρχεται... περιμένουμε... τώρα που είμαστε ευτυχισμένοι... περιμένουμε... Κάτσε μια στιγμή... μάλιστα! Το δέντρο!

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 44 11/12/2017 10:44

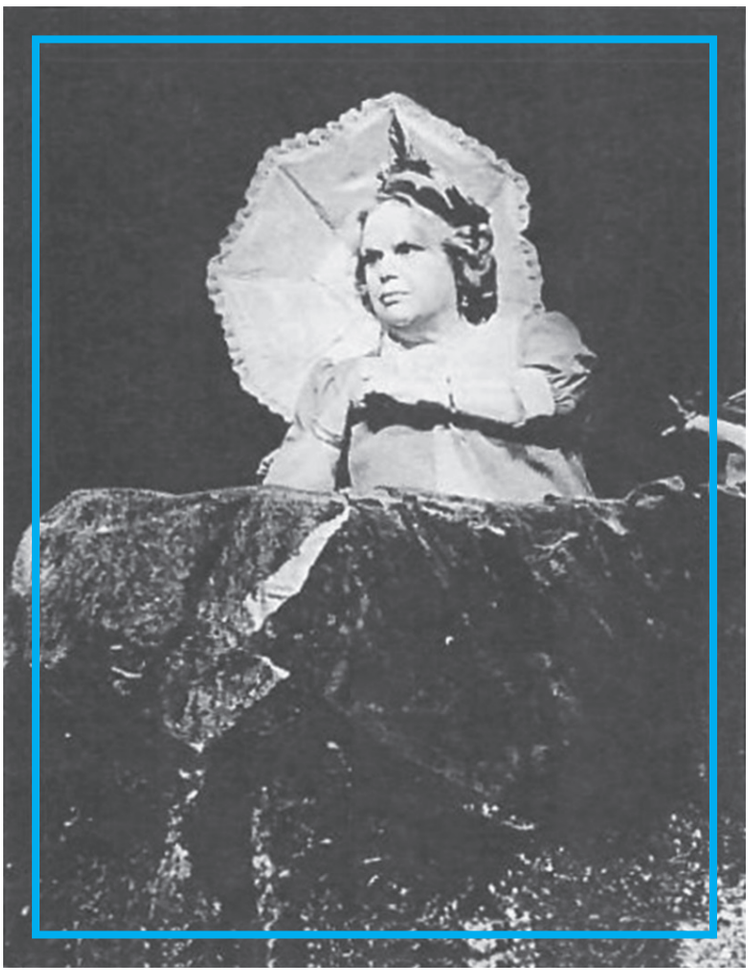

Ω! οι ευτυχισμένες μέρες, από το Κ.Θ.Β.Ε. το 1983. σε σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 45 11/12/2017 10:44

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια είναι τα γνωρίσματα του διαλόγου Εστραγκόν - Βλαδίμηρου;
2. Ποια στοιχεία στον προηγούμενο διάλογο εμπεριέχουν τις θεωρητικές αρχές του «θεάτρου του παραλόγου»;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 46 11/12/2017 10:44

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ

Χρησιμοποίησε σιωπηλά όλα τα εκφραστικά μέσα που διαθέτεις: τα χέρια, τα δάκτυλα, τα πόδια, τα άκρα των ποδιών, το κεφάλι με τα αισθητήρια όργανά του. Όλα αυτά μπορούν να «παίξουν», να πλάσουν μια ιδέα, να διηγηθούν ένα γεγονός. Η διήγηση βέβαια θα είναι σιωπηλή, άφωνη, πλαστική. Πρέπει όμως να συγκεντρωθείς στον εαυτό του, να «ζήσεις» την ιδέα που συνέλαβες, για να τη «μιμηθείς», να την παραστήσεις έτσι, ώστε να αρέσει σ' εσένα αλλά και σε όποιον καλέσεις να τη δει.

Με τα χέρια μιμήσου, για παράδειγμα, τις φλόγες που ανεβαίνουν

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 47 11/12/2017 10:44

όλο και πιο ψηλά. Κάνε ελιγμούς με τις παλάμες των χεριών σου, τα δάκτυλά σου πρέπει να τρέμουν, τα χέρια να ανεβοκατεβαίνουν. Αν ο αέρας φυσάει από δεξιά, πρέπει να το δείξεις. Όταν τα ξύλα, η υποτιθέμενη καύσιμη ύλη, τελειώνουν, οι φλόγες αδυνατίζουν, για να σβήσουν σιγά σιγά. Πρέπει να το δείξεις και αυτό. Μπορεί όμως οι φλόγες να ξαναφουντώσουν με ένα φύσημα του αέρα, μπορεί και να σβήσουν ξαφνικά, αν κάποιος τους ρίξει νερό.

Τώρα η φλόγα από τη μία «εστία», από τον έναν παίκτη έχει μεταδοθεί στον άλλο και στη συνέχεια σε όλους. Μια άγρια πυρκαγιά μαίνεται στον κάμπο, στην πόλη,

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 48 11/12/2017 10:44

στο δάσος. Είκοσι έως τριάντα χέρια (ανάλογα με τα παιδιά της ομάδας) ανεβοκατεβαίνουν σαν τις φλόγες που άλλοτε δυναμώνουν και άλλοτε αδυνατίζουν. Όταν μία μία οι «εστίες» σβήνουν από τη βροχή ή από τους πυροσβέστες, πρέπει να μιμηθείτε τη στάχτη, τη νεκρή φωτιά. Αυτό θα πρέπει να το δείξετε με το στόμα και τα χείλη που «πνίγονται» στο νερό. Τα χέρια - φλόγες έχουν παραλύσει, το σώμα πέφτει κάτω σαν ένα καμένο κλαδί. Αλήθεια, πώς μπορεί να νιώσει ένα καμένο κλαδί, πώς νιώθουν τα χέρια, όταν λαμπαδιάζουν, και πώς όταν σβήνουν;

Ένας τρόπος να μιμηθείς τη φλόγα με τα δάκτυλα της παλάμης

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 49 11/12/2017 10:44

είναι να τα παίξεις ένα ένα, κλείνοντας και ανοίγοντας την παλάμη. Η κίνηση πρέπει να είναι αργή και πλαστική, για να πείσει ότι παριστάνει τη φλόγα, που είναι μαλακή και απρόβλεπτη.

Τα χέρια - φλόγες του ενός παιδιού μπορούν να μπουν μέσα στα χέρια του άλλου. Ο εμψυχωτής (ένας από την ομάδα) μπορεί να σας ζητήσει να παραστήσετε τη φωτιά με ποικίλους ευρηματικούς σχηματισμούς. Τίποτα δε σας εμποδίζει να μιμηθείτε τη φλόγα με ολόκληρο το σώμα, όμως σ' αυτή την περίπτωση χρειάζεται να στηθεί ένας «μιμικός» χορός, που θα είχε ενδιαφέρον, αλλά απαιτεί σχετική προπαιδεία και μέθοδο.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 50 11/12/2017 10:44

Αυτά που μπορούν επίσης να παρασταθούν είναι η βροχή που πέφτει πάνω στις φλόγες και οι πυροσβέστες που σώζουν την πόλη ή το δάσος από τη φωτιά. Η βροχή μπορεί να αποδοθεί με τα δάκτυλα των χεριών, που «πέφτουν» ανοιχτά και κάθετα πάνω στις φλόγες, τις απειλούν, τις σβήνουν. Οι πυροσβέστες υποκρίνονται ότι κινούν τους σωλήνες της πυρόσβεσης και ρίχνουν νερό. Οι δύο ομάδες ανταγωνίζονται η μία την άλλη. Κραυγές απελπισίας «ακούγονται» από τα παιδιά της φωτιάς με το στόμα ανοιχτό αλλά χωρίς ήχο, ενώ οι βουβές «ιαχές» των πυροσβεστών, οι οποίοι χοροπηδούν, δίνουν το μήνυμα της σωτηρίας.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 51 11/12/2017 10:44

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Κινηθείτε ως ομάδα αλλάζοντας διαρκώς κατευθύνσεις, καλύπτοντας τα κενά που δημιουργούνται κάθε φορά στο χώρο. Δώστε διαφορετικό ύφος στα μέλη του σώματός σας, π.χ. ντροπαλά χέρια, έκπληκτα μάτια, χαλαρά πόδια.

Σ' ένα συγκεκριμένο σημείο του χώρου εντοπίστε ένα απειλητικό βλέμμα, που σας παρακολουθεί διαρκώς και ελέγχει τις κινήσεις σας. Προσαρμοστείτε στην απειλή και μετά αποτινάξτε τη με χαλάρωση.

2. Μιμηθείτε ο ένας το περπάτημα του άλλου. Η μίμηση να είναι υπερβολική, ώστε ο ένας να γελοιογραφεί, σαν σε σκίτσο, τον άλλο.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 52 11/12/2017 10:44

Ο καινούριος ενοικιαστής του Ιονέσκο, από το Εθνικό Θέατρο το 1978, σε σκηνοθεσία Κώστα Μπάκα.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 53 11/12/2017 10:44

Στη χώρα 'Ιψεν, από την «Πειραματική Σκηνή Τέχνης», σε σκηνοθεσία Πέτρου Ζηβανού (1997).

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 54 11/12/2017 10:44

XII ΤΟ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 55 11/12/2017 10:44

ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

Το θέατρο από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας είναι συνδεδεμένο με τις κοινωνικές αξίες, όπως τις εκφράζει κάθε εποχή. Ο δραματικός μύθος, η ιστορία που εκτυλίσσεται στη σκηνή παρουσιάζει τα πάθη, τις ιδέες, τις αναζητήσεις, τις ελπίδες και την αγωνία των ηρώων, οι οποίοι αντικατοπτρίζουν τον πολιτισμό, την ιστορία, τους θεσμούς, την κοινωνία εν γένει της εποχής τους. Αποτελούν, με άλλα λόγια, πρότυπα μιας εποχής, αφού δρουν και συμπεριφέρονται με βάση τις ιδέες του καλού και του κακού, του δίκαιου και του άδικου, του σωστού και

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 56 11/12/2017 10:44

του λαθεμένου, όπως αυτές εκφράζονται μέσα από τους κοινωνικούς θεσμούς.

Καθώς μάλιστα ο μύθος, η δράση επιφυλάσσει εκπλήξεις στον ήρωα, καθώς η μοίρα καραδοκεί, για να ανατρέψει τα δεδομένα της ζωής του, το θεατρικό έργο καθηλώνει το θεατή, τον παρασύρει σε έναν κόσμο φανταστικό αλλά με πραγματικές διαστάσεις, του αποκαλύπτει τα άδηλα της ζωής, τις τροπές της τύχης και κυρίως το θρίαμβο μιας ιδέας πάνω στην άλλη, όπως, για παράδειγμα, του καλού πάνω στο κακό, με την ευρύτερη έννοια.

Ο σκηνικός βίος ενός ήρωα περνά έτσι από διάφορα στάδια,

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 57 11/12/2017 10:44

ανάλογα με τις πράξεις του: αν αυτές προωθούν το δίκαιο, στο τέλος ο ίδιος θα δει τους αγώνες του να ευοδώνονται, αν προωθούν το άδικο, θα αποτύχει στις επιδιώξεις του και θα τιμωρηθεί.

Είναι λοιπόν προφανές ότι ο ήρωας, που έχει πλαστεί από το θεατρικό συγγραφέα με το σύνθετο, ούτως ή άλλως, θεατρικό κώδικα, με τις λογοτεχνικές αρχές του δράματος, αποτελεί για το θεατή ένα πρότυπο συμπεριφοράς, ένα παράδειγμα για μίμηση ή για αποφυγή. Και καθώς η παράσταση ξεδιπλώνει εμπρός στα μάτια του θεατή μια αληθοφανή (τραγική ή κωμική) ανθρώπινη ιστορία, τον προκαλεί να συμμετάσχει στα δρώμενα, να

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 58 11/12/2017 10:44

πάρει θέση στις ιδεολογικές ζυμώσεις των ηρώων, να διδαχτεί από τα πάθη που τους οδήγησαν στις συγκεκριμένες κινήσεις.

Έτσι το θέατρο, με τη στενή σχέση που έχει με τις καλές τέχνες, με την ιστορία, την πολιτισμική συνείδηση και τη συλλογική μνήμη ενός λαού, με την αίγλη του μύθου, τον επαναπροσδιορισμό των πάσης φύσεως αξιών και ιδεών, είναι ένα καλλιτέχνημα σύνθετο, που αποσκοπεί στην ηθική και πνευματική καλλιέργεια του θεατή στη μόρφωσή του, στην παιδεία του εν γένει.

Γιατί, αλήθεια, τι σημαίνει παιδεία - μόρφωση, αν όχι ψυχο-πνευματική καλλιέργεια, αυτογνωσία, πολιτισμική συνείδηση, γνωριμία

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 59 11/12/2017 10:44

με τις ποικίλες μορφές της ζωής και της τέχνης; Και ποια άλλη τέχνη διαθέτει τόση μεγάλη ποικιλία από μορφές (λογοτεχνία, ζωγραφική, αρχιτεκτονική, μουσική κ.ά.) όση το θέατρο;

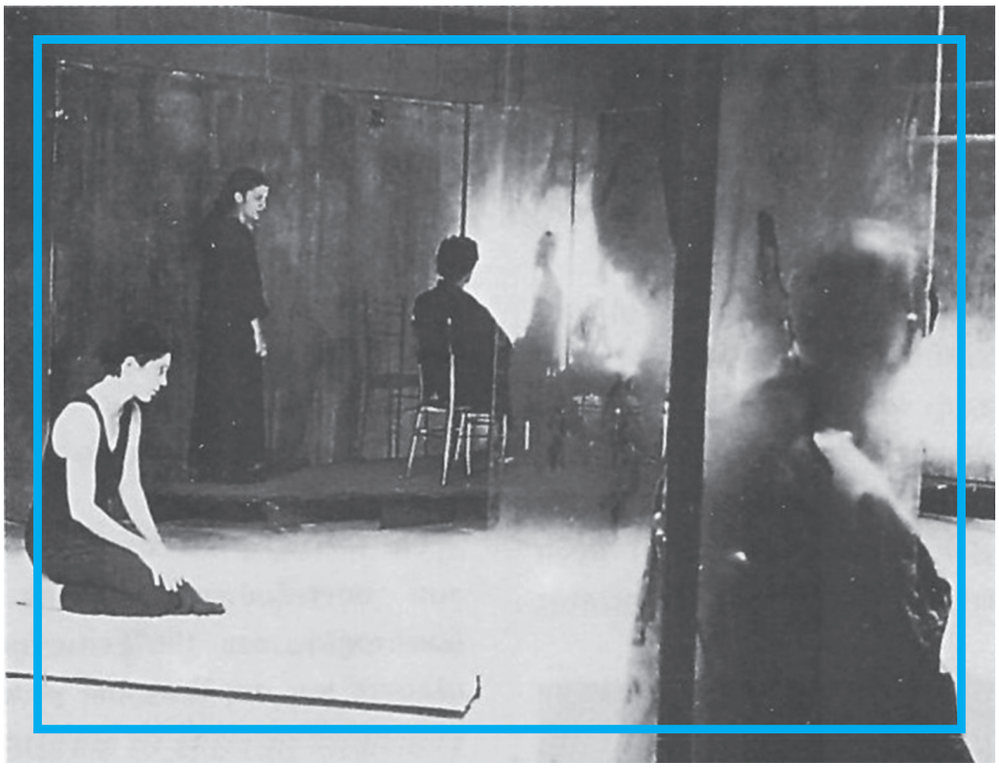

Μήδειας θραύσματα του Χάινερ Μίλερ, από το θεατρικό σχήμα «Διπλούς Έρως» το 1994, σε σκηνοθεσία Μιχαήλ Μαρμαρινού.

60 / 216 - 217

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς κατακτάται η παιδεία μέσα από το θέατρο;
2. Τι σας γοήτευσε ιδιαιτέρως σε παραστάσεις που έχετε δει και αγαπήσει; Αξιολογήστε την εμπειρία σας ως θεατής.

ΤΟ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής και του εμφύλιου πολέμου (1941-1949), η θεατρική δραστηριότητα ήταν περιορισμένη. Το «θέατρο στο βουνό» του Γιώργου

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 61 11/12/2017 10:44

Κοτζιούλα και του Βασίλη Ρώτα υπηρετούσε ιδεολογικούς κυρίως στόχους, ενώ η δραματουργία του Αλέξη Δαμιανού (Το καλοκαίρι θα θερίσουμε), **του Γιώργου Σεβαστίκογλου** (Κωνσταντίνου και Ελένης), **του Νότη Περγιάλη** (Νυφιάτικο τραγούδι) **εξέφραζε τις ανάγκες και τις αναζητήσεις της εποχής του εμφυλίου και των πρώτων μετεμφυλιακών χρόνων.**

Ορόσημο για τη μεταπολεμική ελληνική δραματουργία αποτελείτο 1956, όταν ιδρύεται η Β΄ Σκηνή (Νέα Σκηνή) του Εθνικού Θεάτρου, με στόχο την προώθηση της νέας γενιάς θεατρικών συγγραφέων. Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης με την Έβδομη μέρα της δημιουργίας **κάνει την έναρξη των παραστάσεων και**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 62 11/12/2017 10:44

γίνεται έτσι ο εισηγητής της περιόδου που ακολουθεί, η οποία καταξιώνεται ουσιαστικά με το έργο τον Η αυλή των θαυμάτων, **που παίζεται τον επόμενο χρόνο (1957) από το Θέατρο Τέχνης του Καρόλου Κουν.**

Με τα έργα αυτά κάνει την εμφάνισή του το «θέατρο του μικροαστισμού», στο οποίο κυριαρχεί ως αντιπροσωπευτικός ήρωας ο μικροαστός και η ιδεολογία της τάξης του και ως συμβολικός χώρος δράσης η αυλή. Το παράδειγμα του Ι. Καμπανέλλη ακολουθούν οι: Δημήτρης Κεχαΐδης (Το πανηγύρι, Η βέρα, Το τάβλι), **Παύλος Μάτεσις** (Το φάντασμα του κυρίου Ραμόν Νοβάρο, Η εξορία), **Βασίλης Ζιώγας** (Τα πασχαλινά παιχνίδια), **Κώστας Μουρσελάς** (Το ενυδρείο), **που με**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 63 11/12/2017 10:44

τα έργα τους καθιερώνουν τη νέα τάση στη δραματουργία τις δεκαετίες του ’50 του ’60 κ. εξ.

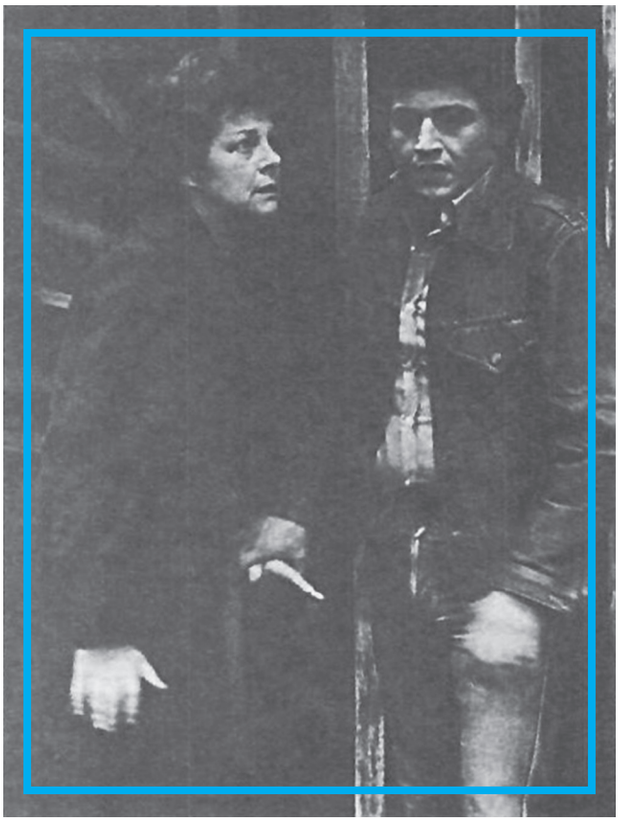

Το ματς του Γιώργου Μανιώτη, από το Εθνικό Θέατρο το 1978, σε σκηνοθεσία Γιώργου Μεσσάλα.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 64 11/12/2017 10:44

Οι πολιτικές και κοινωνικές όμως αλλαγές που συντελούνται με την επιβολή της δικτατορίας του 1967 επιφέρουν αναγκαίες αλλαγές και στη θεατρική γραφή. Οι συγγραφείς, προσπαθώντας να ξεφύγουν από τη λογοκρισία του καθεστώτος, στρέφονται στο «θέατρο του παραλόγου», που ευδοκιμεί στην Ευρώπη, και υιοθετούν παρόμοια γραφή: υπαρξιακός εγκλεισμός και μεταφυσικό κενό, κοινωνικό αδιέξοδο και λύσεις φυγής είναι τα θέματα που τους απασχολούν. Έργα όπως Η κωμωδία της μύγας **του Βασίλη Ζιώγα (σε μια πρώιμη φάση),** Αντόνιο ή Το μήνυμα **της Λούλας Αναγνωστάκη,** Ένα παράξενο απόγευμα **του Αντώνη Δωριάδη,** Επικίνδυνο φορτίο **του Κώστα Μουρσελά,** Οι μπουλουκτσήδες **του Στρατή Καρρά (σε**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 65 11/12/2017 10:44

μια φάση ακμής του είδους) αποτελούν αντιπροσωπευτικά κείμενα, με τα οποία ο περιθωριακός καθιερώνεται ως ήρωας στη νεοελληνική δραματουργία, σύμφωνα εξάλλου με τα πρότυπα που είχε επιβάλει το ευρωπαϊκό «θέατρο του παραλόγου».

Από τα μέσα της δεκαετίας του ’80, και με τις αλλαγές που επέρχονται στην ελληνική κοινωνία, η δραματουργία διαφοροποιείται αισθητά, ακολουθώντας τους γενικότερους προσανατολισμούς του σύγχρονου θεάτρου. Οι συγγραφείς τώρα στρέφονται στον αρχαίο ελληνικό μύθο και στα κλασικά κείμενα, με τα οποία «διαλέγονται» με τρόπο ευρηματικό και προοτότυπο, όπως οι σύγχρονοί ξένοι δραματουργοί (Χ.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 66 11/12/2017 10:44

Μίλερ, Στ. Μπέρκοφ, Μπ. Στράους). Δημιουργούν συνθέσεις «διακειμενικού» χαρακτήρα, με τις οποίες συνενώνουν τις παραδοσιακές αξίες του θεατρικού μύθου με τις σύγχρονες απαιτήσεις του κοινού. Αυτές οι συνθέσεις αντιπροσωπεύουν το «μεταμοντερνισμό» στην Ελλάδα.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση του Ι. Καμπανέλλη, που με τα μονόπρακτά του Ο δείπνος, Γράμμα στον Ορέστη και Πάροδος Θηβών αναπλάθει το μύθο των Ατρειδών και των Λαβδακιδών, ενώ με το έργο του Στη χώρα Ίψεν «διαλέγεται» με τους Βρικόλακες του Νορβηγού δραματουργού.

Παρόμοιες τάσεις «μεταμοντερνισμού» χαρακτηρίζουν το έργο του Α. Στάικου (Κλυταιμνήστρα;), του

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 67 11/12/2017 10:44

Β. Ζιώγα (Φιλοκτήτης), **του Α. Δήμου** (...Και Ιουλιέτα), **της Κ. Μιτσοτάκη** (Οι παράξενοι λόγοι της κυρίας Μποβαρύ), **του Η. Λάγιου** (Ιστορία της λαίδης Οθέλλο), **του Β. Βασικεχαγιόγλου** (Κανών...).

Δάφνες και πικροδάφνες των Δημήτρη Κεχαΐδη - Ελένης Χαβιαρά, από το Κ.Θ.Β.Ε. το 1988, σε σκηνοθεσία Τάκη Καλφόπουλου.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 68 11/12/2017 10:44

Αγγέλα του Γιώργου Σεβαστίκογλου, από την ομάδα «Θέαμα» το 1995, σε σκηνοθεσία Γιάννη Κακλέα.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 69 11/12/2017 10:44

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι σημαίνει «μικροαστικό» δράμα στο μεταπολεμικό ελληνικό θέατρο και ποιοι συγγραφείς το αντιπροσωπεύουν;
2. Ποιες τάσεις εμφανίζονται στη σύγχρονη ελληνική δραματουργία;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 70 11/12/2017 10:44

Η ΑΥΛΗ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ του Ι. ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗ

(ΘΕΑΤΡΟ, Τόμος Α', Κέδρος, Αθήνα 1998[4], Μέρος α', σσ. 119-120 και Μέρος β' σσ. 135-139)

Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης γεννήθηκε στη Νάξο το 1922. Ασχολήθηκε με τη δραματουργία, αφού δεν κατάφερε να γίνει ηθοποιός, όπως αρχικά ήθελε. Τα έργα του αποτελούν σταθμό στο νεοελληνικό θέατρο, στα ίχνη των οποίων

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 71 11/12/2017 10:44

βάδισαν αρκετοί από τους Νεοέλληνες συγγραφείς. Τα κυριότερα από αυτά είναι: Η έβδομη μέρα της δημιουργίας, Η αυλή των θαυμάτων, Ο μπαμπάς ο πόλεμος, Οδυσσέα γύρισε σπίτι, Η γειτονιά των αγγέλων, Βίβα Ασπασία, Παραμύθι χωρίς όνομα. Το μεγάλο μας τσίρκο, Πρόσωπα για βιολί και ορχήστρα.

Ο αόρατος θίασος, **και τα πιο πρόσφατα:** Ο δρόμος περνά από μέσα, Ο δείπνος, Στη χώρα Ίψεν, Μια συνάντηση κάπου αλλού. **Στα περισσότερα από αυτά απεικονίζει τον τύπο του Νεοέλληνα μικροαστού στην κοινωνία της μεταπολεμικής Ελλάδας, με χαρακτηριστικό το χώρο της «αυλής», ενώ στα τελευταία έργα του αναζητεί νέους δρόμους δραματικής έκφρασης.**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 72 11/12/2017 10:44

Πρόκειται για παράλληλες και διαπλεκόμενες ιστορίες απλών ανθρώπων, που ζουν στην αυλή μιας λαϊκής γειτονιάς της Αθήνας στη δεκαετία του ‘50. Πρόσωπα ανυπεράσπιστα ακόμα και από τον ίδιο τους τον εαυτό, ανήμπορα να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα, ονειρεύονται μια καλύτερη ζωή. Μόνη διέξοδος για τον Μπάμπη και τη γυναίκα του Βούλα είναι η μετανάστευση στην Αυστραλία, που τελικά δεν πραγματοποιείται (βλ. απόσπασμα που ακολουθεί), ενώ για το Στέλιο η χαρτοπαιξία και ο ιππόδρομος, που τον οδηγούν στην καταστροφή.

Στη μοναξιά της μικρής του τα-ράτσας ο πρόσφυγας Ιορδάνης, φιλοσοφώντας με τη βοήθεια του κρασιού, εξομολογείται τους καημούς και τις έγνοιες της οικογένειάς του.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 73 11/12/2017 10:44

Η δράση κορυφώνεται με την αυτοκτονία του Στέλιου, όταν μαθαίνει τη σχέση της γυναίκας του με το Στράτο, και την έξωση των κατοίκων της αυλής, όταν πρέπει τα σπίτια τους να κατεδαφιστούν, για να δώσουν τη θέση τους σε μια σύγχρονη πολυκατοικία. Οι ήρωες σκορπίζονται αναζητώντας αλλού την τύχη τους.

Η αυλή των θαυμάτων, από το θέατρο Τέχνης το 1957, σε σκηνοθεσία Καρόλου Κουν.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 74 11/12/2017 10:44

ΝΤΟΡΑ
(Μπαίνει ντυμένη για έξω.) Τι ώρα είναι; Έχεις καλή ώρα;

ΓΙΑΝΝΗΣ
Εφτά και είκοσι...

ΝΤΟΡΑ
Εκείνο το γράμμα το ’χασα... Μήπως το βρήκε κανείς;

ΓΙΑΝΝΗΣ
Το ’χασες;

ΝΤΟΡΑ
Ναι... Θυμάμαι που το δίπλωσα και το ’καμα τόσο δα... Δε βαριέσαι... άσ’ το, θα στείλει άλλο. Γεια σου...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 75 11/12/2017 10:44

ΓΙΑΝΝΗΣ
Πού να ’πεσε;

ΝΤΟΡΑ
Εκεί δα καθόμαστε... Δεν το χρειάζομαι... άσ’ το.
(Βγαίνει.)
(Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ψάχνει ένα γύρω για το γράμμα. Ανάβει ένα σπίρτο για να φέξει. Ο ΙΟΡΔΑΝΗΣ ανακάθεται, κοιτάζει την αυλή.)

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
Γιάννης...

ΓΙΑΝΝΗΣ
Τι θέλεις;

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
Έλα σου πω...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 76 11/12/2017 10:44

ΓΙΑΝΝΗΣ
Πάλι;

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
Έλα, Γιάννη... Μόνο εσένα μιλάω εγώ... Εσύ καλή καρδιά... γκιουλ-μπαξέ δική σου καρδιά...

ΓΙΑΝΝΗΣ
(Πλησιάζει στο ταρατσάκι...) Σ' ακούω...

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
Γιάννης...

ΓΙΑΝΝΗΣ
Ναι.

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
Τι είναι άστρα;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 77 11/12/2017 10:44

ΓΙΑΝΝΗΣ
Πλανήτες.

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
Ε...;

ΓΙΑΝΝΗΣ
Πλανήτες...

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
(Κάνει μορφασμό και κίνηση αηδίας.) Άκου σου πω εγώ... Θεός λέει... Πρέπει γίνει νύχτα... Κακόμοιροι άνθρωποι πλαγιάσουνε, ξεκουραστούνε, κλείσουνε μάτια τους... Διώχνει ήλιο, παίρνει μαύρη κόλλα χαρτί, κουκουλώνει ουρανό... Κοιτάζει από κάτω... Όχι καλό λέει... πίσσα, σκοτάδι... Παίρνει καρφίτσα, τσούκου, τσούκου, τρυπάει εδώ, εκεί, χιλιάδες

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 78 11/12/2017 10:44

τρυπάει... Ήλιος φεγγίζει από μέσα, άστρα βγαίνουνε... Άνθρωπος βλέπει, χαίρεται. Θεός απάνω, λέει... Πλαγιάζει ξεκουράζεται, κλείνει μάτια του, μέσα μυαλό του άστρα όνειρα καλά γίνουνται... Γιάννης, πατέρα σου άκου... Αυτό είναι άστρα... (Γέρνει πάλι και ξαπλώνει ανάσκελα.)

(Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ξανάρχεται στη μέση της αυλής, ανάβει άλλο σπίρτο και ψάχνει πάλι για το γράμμα.)

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΣΤΕΛΙΟΣ
Μπάμπη, έλα...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 79 11/12/2017 10:44

ΜΠΑΜΠΗΣ
(Έρχεται προς τα μέσα αργά κοιτάζοντας προς το βάθος.) Μέσα είναι...;

ΣΤΕΛΙΟΣ
Μέσα... Κάτσε... (Κάθονται κάπον.)

ΜΠΑΜΠΗΣ
Τσιγάρο;

ΣΤΕΛΙΟΣ
Φχαριστώ. Φωτιά έχω εγώ... (Δίνει φωτιά κι ανάβουνε.)

ΜΠΑΜΠΗΣ
Φχαριστώ, Στέλιο...

ΣΤΕΛΙΟΣ
... Πάει λοιπόν σ' ένα μπακάλικο και

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 80 11/12/2017 10:44

ζητά πιπέρι... Του δίνουνε κουκί, άτριφτο... Τριμμένο λέει... Τριμμένο δεν έχει. Πάει σ' άλλο μπακάλικο... Πιπέρι λέει... Του δίνουνε πάλι άτριφτο. Τριμμένο; Εδώ, του λένε, ο καθένας το παίρνει έτσι και το τρίβει μόνος του. Πονηρός ο φίλος...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Ρωμιός...

ΣΤΕΛΙΟΣ
Ατσίδα...

(Γελάνε ευχαριστημένοι.)

ΣΤΕΛΙΟΣ
Νοικιάζει δέκα αράπηδες, αγοράζει δέκα γουδιά και τους στρώνει στο

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 81 11/12/2017 10:44

κοπάνισμα... Τα βάζει σε φακελάκια ζελατίνα, αλά οδό Αθηνάς, κι αρχινά το εμπόριο... Ε, τα δέκα γουδιά γίνανε είκοσι, τα είκοσι πενήντα, τα πενήντα εκατό, τα εκατό χίλια... και τα χίλια γουδιά...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Πόσα...;

ΣΤΕΛΙΟΣ
Όχι, πες μου εσύ...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Δυο χιλιάδες...

ΣΤΕΛΙΟΣ
Ένα εργοστάσιο με δέκα χιλιάδες εργάτες...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 82 11/12/2017 10:44

ΜΠΑΜΠΗΣ
Αυτά είναι.

ΣΤΕΛΙΟΣ
Σήμερα είναι ένα από τα πρώτα πορτοφόλια στη Βενεζουέλα. Αυτό είναι κόλπο, να πετύχει κανείς μια ιδέα, μια καλή μηχανή, και την κάνει φάμπρικα.
[...]

ΜΠΑΜΠΗΣ
Φύγαμε...

ΣΤΕΛΙΟΣ
Φύγαμε...
(Ο ΣΤΡΑΤΟΣ βγαίνει από το δωμάτιό του έτοιμος να φύγει.)

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 83 11/12/2017 10:44

ΣΤΡΑΤΟΣ
(Βλέπει το ΣΤΕΛΙΟ και τον ΜΠΑ-ΜΠΗ.) Γύρισες;

ΣΤΕΛΙΟΣ
Τι γύρισα...; Φεύγουμε μαζί... (Περνά το χέρι κι αγκαλιάζει τον ΜΠΑ-ΜΠΗ από τους ώμους.) Έτσι Μπάμπη;

ΜΠΑΜΠΗΣ
Αμέ...

ΣΤΡΑΤΟΣ
Για πού;

ΣΤΕΛΙΟΣ
Στην Αυστραλία... Σε δυο μήνες το πολύ σε βλέπω στον Πειραιά να μας κουνάς το μαντίλι απ' τη στεριά...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 84 11/12/2017 10:44

ΜΠΑΜΠΗΣ
Το πολύ σε δυο μήνες...

ΣΤΡΑΤΟΣ
Έλεγα πως τώρα θα ’παιζες την πρέ-φα σου.

ΣΤΕΛΙΟΣ
Κι εγώ έτσι έλεγα... μα βρήκα στη γωνιά τον Μπάμπη και...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Εγώ κι ο Στέλιος έχουμε φάει ψωμί κι αλάτι μαζί, κι αν αρπαζούμαστε καμιά φορά...

ΣΤΕΛΙΟΣ
Άνθρωποι είμαστε... Πάρε το πενη-ντάρι σου...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 85 11/12/2017 10:44

ΣΤΡΑΤΟΣ
Άσ’ το... κράτα το...

ΣΤΕΛΙΟΣ
Πάρ’ το, μια και δεν το χρειάστηκα...

ΣΤΡΑΤΟΣ
Θα το χρειαστείς τ’ απόγεμα...

ΣΤΕΛΙΟΣ
Μπα δε βαριέσαι... δεν έχει σωτηρία με την πρέφα...

ΣΤΡΑΤΟΣ
Βάστα το που σου λέω... μου το δί-νεις μαζί με τ’ άλλα.

ΣΤΕΛΙΟΣ
Καλά, θα το φυλάξω... Φεύγεις εσύ;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 86 11/12/2017 10:44

ΣΤΡΑΤΟΣ
Ναι, πάω μια βόλτα... Μονάχος μου τι να κάνω εδώ;

ΣΤΕΛΙΟΣ
Στο καλό... καλή διασκέδαση... Έχεις βρει καμιά νοστιμούλα; Πώς τη βγάζεις εσύ, κρυφό ποτάμι...; Κι έτσι που λες... Σε βλέπω στον Πειραιά να μας κατευοδώνεις μ' ένα κουτί λουκούμια... (Ο ΣΤΡΑΤΟΣ φεύγει.) Καλό παιδί... Λιγομίλητος, αλλά καλός... Μπάμπη, έφτασα... Ένα λεφτό να πω στην Όλγα πως είμαι εδώ...

ΒΟΥΛΑ
(Έρχεται απ' το βάθος ντυμένη για έξω...) Πού πας...;
Η Όλγα έφυγε...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 87 11/12/2017 10:44

ΣΤΕΛΙΟΣ
Έφυγε; Πού πάει...;

ΒΟΥΛΑ
Δεν ξέρω... ντύθηκε κι έφυγε.

ΣΤΕΛΙΟΣ
Δεν είπε πού πάει;

ΒΟΥΛΑ
Για δες αν είπε στη Μαρίτσα, εμένα δε μου είπε τίποτε!

ΣΤΕΛΙΟΣ
Γιατί δε λέει ποτέ της...; (Φεύγει στο βάθος. Η ΒΟΥΛΑ κάνει να πάει προς το δρόμο. Ο ΜΠΑΜΠΗΣ την κόβει με μισό μάτι.)

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 88 11/12/2017 10:44

ΜΠΑΜΠΗΣ
Εσύ για πού με το καλό;

ΒΟΥΛΑ
Φεύγω κι εγώ...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Ξέχασες να πάρεις τα πραγματάκια σου...

ΒΟΥΛΑ
Να τα δώσεις σ' άλλη... δεν τα θέλω...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Καλά... ετοίμασε τώρα να φάμε.

ΒΟΥΛΑ
Να ετοιμάσεις μόνος σου... εμένα να με ξεχάσεις.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 89 11/12/2017 10:44

ΜΠΑΜΠΗΣ
Θα λερωθώ... φοράω το καλό μου κοστούμι.

ΒΟΥΛΑ
Σκασίλα μου. (Προχωρεί να φύγει. Ο ΜΠΑΜΠΗΣ την αρπάζει απ' το χέρι και την παίρνει στην αγκαλιά του.)

ΜΠΑΜΠΗΣ
Ένα μόνο σου λέω... Ως τη γωνιά πήγα κι ένιωσα ερημιά Κυρίου... Σκέψου να πήγαινα και παρακάτω... Επίτηδες έκατσα στη γωνιά, για να βρεθεί κανένας να μου πει: «Αϊ γύρνα σπίτι σου, στο κορίτσι σου, πού πας τρελέ; Έτσι αφήνουνε μιαν αγάπη και φεύγουνε...; Αϊ Μπάμπη, γύρνα σπίτι σου...»

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 90 11/12/2017 10:44

ΒΟΥΛΑ
...Σαλάτα θες;

ΜΠΑΜΠΗΣ
Εσένα θέλω.

ΣΤΕΛΙΟΣ
(Έρχεται από μέσα σκεφτικός...)
Ούτε στη Μαρίτσα είπε... Έβαλε λέει τα καλά της κι έφυγε...
(Η ΒΟΥΛΑ κάνει να σηκώσει τη βαλίτσα του ΜΠΑΜΠΗ.)

ΜΠΑΜΠΗΣ
Άσ' τη, θα τη φέρω εγώ.

ΒΟΥΛΑ
(Σιγά.) Πες του νά 'ρθει να φάει μαζί μας. (Φεύγει προς τα μέσα.)

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 91 11/12/2017 10:44

ΣΤΕΛΙΟΣ
Δε φταίει αυτή... θα νόμισε πως δε θα ξαναγυρίσω ως το βράδυ, γι' αυτό έφυγε...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Ε, βέβαια, αλλιώς θα ἠμενε σπίτι της.

ΣΤΕΛΙΟΣ
Άλλοτε δεν έκανε βήμα απ' το σπίτι χωρίς να μου το πει... Τώρα όμως πάμε όλο και χειρότερα... Αγανάχτησε πια μαζί μου, μ' εννοείς; Αγανάχτησε... Προπάντων από κείνο το βράδυ που 'γινε ο καβγάς για το εικοσάρι... Ξέπεσα πολύ στα μάτια της, καταλαβαίνεις; Ξέπεσα όσο δεν παίρνει, σκουπίδι γίνηκα... Κι επειδή αυτός ο Στράτος του 'δωσε μια γροθιά –τι είναι μια γροθιά κι εγώ μπο-

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 92 11/12/2017 10:44

ρούσα να τη δώσω– κι όμως επειδή του ’δωσε μια γροθιά, όλο γι ’ αυτόνε μιλάει, λες κι είναι ο Κωσταντίνος ο Παλαιολόγος... Εννοείς πόσο χαμηλά με βλέπει; Γι’ αυτό πρέπει να ξαναπάρω απάνω μου, πρέπει να πάμε στην Αυστραλία...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Εγώ μια φορά τ’ αποφάσισα!

ΣΤΕΛΙΟΣ
Μαζί θα φύγουμε... Δώσ’ το χέρι σου...
(Σφίγγουν τα χέρια.)

ΜΠΑΜΠΗΣ
Με το καλό!

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 93 11/12/2017 10:44

ΣΤΕΛΙΟΣ
Με το καλό!

ΜΠΑΜΠΗΣ
Δυο μαζί είν' αλλιώς!

ΣΤΕΛΙΟΣ
Στην αρχή θα δουλέψουμε σκυλίσια... Έτσι;

ΜΠΑΜΠΗΣ
Σύμφωνοι!

ΣΤΕΛΙΟΣ
Δε θα ξοδεύουμε πεντάρα όσο να κάνουμε κομπόδεμα... Κι ύστερα θα βάλουμε το μυαλό μας να βρούμε μια καλή μηχανή...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Σαν το πιπέρι...

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 94 11/12/2017 10:44

ΣΤΕΛΙΟΣ
Μωρέ, θα βρω ανώτερη εγώ! Κι όχι μια, δέκα... εκατό... χίλιες θα βρω... Ας φύγω από δω που με πλακώνουνε τόσα βάσανα, που με φωνάζουνε τρακαδόρο, καρπαζοεισπράχτορα... ας πατήσω καινούριο χώμα και θα δεις... Τότε, Μπάμπη, έννοια σου... τότε σωθήκαμε πια...

ΜΠΑΜΠΗΣ
Έτσι λέω κι εγώ... σωθήκαμε...

ΣΤΕΛΙΟΣ
(Με βαθιά ανακούφιση...) Δόξα τω Θεώ...

ΣΚΟΤΑΔΙ

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 95 11/12/2017 10:44

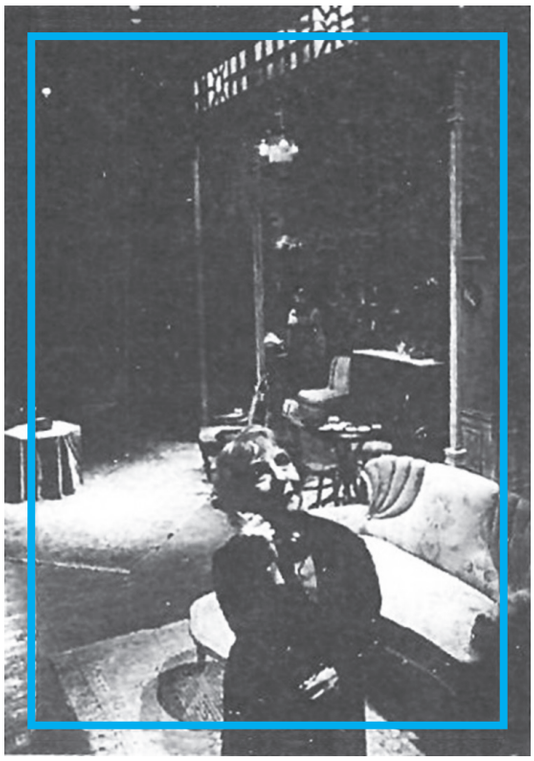

Λόγω φάτσας του Γιώργου Διαλεγμένου, από το «Απλό Θέατρο» το 1993, σε σκηνοθεσία Αντώνη Αντύπα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια διαφορά υπάρχει ανάμεσα στο λόγο του Γιάννη και το λόγο του Ιορδάνη;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 96 11/12/2017 10:44

2. Τι φαίνεται να σπρώχνει τους δύο ήρωες (Μπάμπη - Στέλιο) να πραγματοποιήσουν το ελληνικό «όνειρο» της δεκαετίας του ’60, να πάνε στο εξωτερικό, να δουλέ-ψουν και να πλουτίσουν;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 97 11/12/2017 10:44

ΣΚΗΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Αφού με την υποκριτική αγωγή έχει διασφαλιστεί η βάση της παράστασης και ενώ οι δοκιμές βρίσκονται σε εξέλιξη, αυτό που απομένει είναι η διαμόρφωση του χώρου, όπου θα διαδραματιστούν τα γεγονότα, θα αναπτυχθεί η δράση. Ο χώρος διαμορφώνεται από τα σκηνικά στοιχεία και τα κοστούμια. Το ίδιο όμως το σώμα του ηθοποιού είναι, κατά μία έννοια, ένας «χώρος», και μάλιστα «κινητός», που δημιουργεί αντίθεση με τα μη κινητά στοιχεία (έναν τοίχο, ένα τραπέζι). Καθώς ο ηθοποιός κινείται, μεταφέρει μαζί του ορισμένα αντικείμενα

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 98 11/12/2017 10:44

(μια καρέκλα, μια τσάντα, ένα σπαθί), τα οποία συμβάλλουν στη διαμόρφωση του σκηνικού χώρου.

Ο χώρος πρέπει να εναρμονίζεται με το περιεχόμενο του έργου, όλα τα επί σκηνής στοιχεία πρέπει να δημιουργούν ένα ομοιογενές σύνολο. Τα χρώματα των κοστουμιών πρέπει να δένουν μεταξύ τους και τα κοστούμια πρέπει να δένουν με τα σκηνικά. Τα έπιπλα που θα χρειαστείς πρέπει να είναι λιτά, να μην έχουν φανταχτερές στόφες. Δεν πρέπει να συσσωρεύεις στο χώρο στοιχεία που δε χρησιμοποιείς (π.χ. πολλές καρέκλες) ούτε πάλι στοιχεία που δε συμβάλλουν στη δημιουργία ατμόσφαιρας.

Ας δούμε τώρα πώς μπορείς να εργαστείς για τη διαμόρφωση του

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 99 11/12/2017 10:44

χώρου με λιτά μέσα. Πάνω σε ξύλινα πλαίσια (τις διαστάσεις τις ορίζεις με βάση τη σκηνή σου) προσαρμόζεις πανί κάμποτο, που αργότερα το βάφεις στο χρώμα που απαιτεί η ατμόσφαιρα του έργου. Τα πλαίσια αυτά (στη θεατρική γλώσσα «σπετσάτα»), που ορίζουν το περιβάλλον (π.χ. τους τοίχους ενός δωματίου), τα διατηρείς στην αποθήκη του σχολείου και τα χρησιμοποιείς και σε άλλα έργα, αλλάζοντάς τους το χρώμα. Ανάλογα με το μέγεθος τους, χρειάζεσαι 6-8. Πάνω σ' αυτά μπορείς να προσαρμόσεις έναν πίνακα ζωγραφικής, ένα φωτιστικό κτλ. ή και να ζωγραφίσεις απευθείας πάνω στο κάμποτο. Μπορείς να τα χρησιμοποιήσεις και από τις δύο

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 100 11/12/2017 10:44

επιφάνειες, με διαφορετικές απεικονίσεις, για τις πιθανές αλλαγές χώρου. Τα ίδια τα πλαίσια μπορείς να τα στηρίξεις πάνω σε ξύλινα ορθογώνια τρίγωνα. Όλα αυτά βέβαια μπορεί να τα κατασκευάσει εξαρχής ένας μαραγκός.

Ένα υλικό πρόσφορο για αυτοσχέδιες κατασκευές είναι το χαρτόνι, που το βρίσκεις εύκολα από τις κοινές κούτες. Αυτό μπορείς να το κόψεις, να το ζωγραφίσεις, να φτιάξεις ποικίλα σκηνικά και αντικείμενα. Αν στις άκρες μιας τέτοιας επιφάνειας σχεδιάσεις και κόψεις λουλούδια και μετά τα χρωματίσεις, έχεις τη βάση για την απεικόνιση ενός κήπου, που μπορεί να είναι ο εξωτερικός χώρος (η βεράντα, ο δρόμος) ενός δωματίου.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 101 11/12/2017 10:44

Με χαρτόκουτες μπορείς να «κτίσεις» τοίχους, πύργους ή κάστρα, που να διαλύονται σε μια επίθεση. Μπορείς επίσης να φτιάξεις μια ολόκληρη πόλη με δρόμους: κάθε κούτα και σπίτι, με πόρτες και παράθυρα τονισμένα με μαρκαδόρο, για να ξεχωρίζουν από το φόντο (τεχνική που αποκαλείται ντεκουπάζ). Η πόλη αυτή μπορεί ακόμη να περιλαμβάνει ζωγραφισμένες σε κάμποτο πλατείες ή δρόμους. Ακόμη με τις χαρτόκουτες μπορείς να στήσεις ένα τούνελ, να φτιάξεις ένα λιμενοβραχίονα, να συναρμολογήσεις ένα ή πολλά τάνκερ.

Αν τώρα κόψεις το χαρτόνι από αυτές τις κούτες, μπορείς να φτιάξεις γιαταγάνια, ασπίδες, θώρακες, περικεφαλαίες, για να καλυφθούν

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 102 11/12/2017 10:44

οι ανάγκες της δραματοποίησης ενός θέματος από την ιστορία ή ενός έργου με επικό χαρακτήρα. Αν σχεδιάζεις ένα θεατρικό παιχνίδι, μπες και κρύψου στην κούτα. Αν αυτό το κάνεις με άλλους, οι κούτες μπορούν να μετατραπούν σε οχυρά, σε κρυψώνες, από όπου θα αιφνιδιάσεις τον αντίπαλο.

Μια κούτα στα χέρια σου μπορεί να μετατραπεί σε βαλίτσα. Πολλές κούτες μαζί, ντυμένες με κάμποτο μαρκαρισμένο, μπορεί να είναι ένα επικίνδυνο φορτίο (σκέψου ποιος ή τι μπορεί να κρύβεται σε ένα δέμα - γίγαντα), που προορίζεται να αποσταλεί κάπου μακριά ή φτάνει από μακριά.

Ζήτησε να υπάρχουν διαθέσιμες στην αποθήκη του σχολείου σου

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 103 11/12/2017 10:44

ξυλοσανίδες και κοντάρια. Βάφοντάς τα κάθε φορά με διαφορετικά χρώματα δημιουργείς ποικίλα αντικείμενα σύμφωνα με την αρχή της αφαίρεσης. Ούτως ή άλλως η σκηνογραφία σας στο θεατρικό παιχνίδι, στη δραματοποίηση, αλλά και στην παράσταση ενός επικού έργου έχει περισσότερο συμβολική αξία. Για παράδειγμα, ένα κοντάρι μπορεί να μετατραπεί σε κιάλι, αν το φέρεις στο μάτι σου και «κοιτάξεις» στον ορίζοντα.

Αλλά και μόνο με πανί μπορείς να καθορίσεις το χώρο δράσης, στήνοντάς το πάνω σε κοντάρια. Αν όμως έχεις επιλέξει έργο από τον κύκλο του αστικού δράματος, ο χώρος σου πρέπει να είναι λίγο ως

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 104 11/12/2017 10:44

πολύ συγκεκριμένος. Θα τον εξοπλίσεις τότε με έτοιμα στοιχεία (έπιπλα), χωρίς και πάλι να ζητάς να εντυπωσιάσεις το θεατή σου, αφού πρωταρχική σου φροντίδα πρέπει να είναι το «στήσιμο» της υπόθεσης με ένα στρωτό παίξιμο, χωρίς επιτήδευση και επαγγελματικές αντιγραφές.

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 105 11/12/2017 10:44

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Εάν κοντά σας κατοικούν πρόσφυγες, ζητήστε τους να σας μιλήσουν για τη ζωή τους.

2. Με τα στοιχεία - πληροφορίες που σας δίνουν τα αποσπάσματα από την Αυλή των θαυμάτων **προσπαθήστε να σχεδιάσετε ή να κατασκευάσετε μια μακέτα σκηνικού.**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 106 11/12/2017 10:44

Γ΄ ΤΕΣΤ

1. Γιατί στο μεσοπόλεμο οι Έλληνες συγγραφείς στρέφονται στην ηθογραφία και το ιστορικό δράμα;

2. Η Γέρμα **είναι έργο:**

α. του Λόρκα

β. του Μπέκετ

γ. του Πιραντέλο

3. Ποια είναι τα γνωρίσματα του έντεχνου θεάτρου και ποια του λαϊκού;

4. Το έργο του Ευγένιου Ο' Νηλ Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα **σχετίζεται με:**

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 107 11/12/2017 10:44

α. τον Οιδίποδα Τύραννο
β. τις Βάκχες
γ. την Ορέστεια

5. Ποια είναι τα γνωρίσματα του «θεάτρου του παραλόγου»;

6. Το έργο Καρέκλες είναι:
α. του Μπέκετ
β. του Ιονέσκο
γ. του Ζενέ

7. Ποιοι είναι οι βασικοί τύποι στο σύγχρονο ελληνικό θέατρο;

8. Ποια έργα του Ιάκωβου Καμπανέλλη γνωρίζετε;

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 108 11/12/2017 10:44

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 5ου ΤΟΜΟΥ

XI. Το παράλογο και οι νεότερες τάσεις στο παγκόσμιο θέατρο 5

XII. Το μεταπολεμικό ελληνικό θέατρο 54

22-0102_I_a_bm__196-232__28b.indd 109 11/12/2017 10:44

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.